

Hemşirelerin, Meslek Ölçütleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri

Viewpoint of Nurses on Nursing in Respect to Professionalism Criteria

(Araştırma)

Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2010) 1–17

Öğr. Gör. Dr. Fatoş KORKMAZ*, Prof. Dr. Selma GÖRGÜLÜ*

**Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

ÖZET

Amaç: Araştırma, hemşirelerin meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, Ankara’da iki üniversiteye bağlı üç hastanede çalışan 180 lisans mezunu hemşire ile gerçekleştirilmiş ve evren üzerinden çalışılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile ilgili 26 soru, ikinci bölümde hemşirelerin, meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini belirlemede kullanılan 16 soru yer almaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS paket programı kullanılarak frekans ve yüzdeler hesapları ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, hemşirelerin büyük bir kısmı hemşireliği sevdiği için hemşirelikten ayrılmayı düşünmediklerini ve yarısından fazlası ülkemizde verilen hemşirelik hizmetlerini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Hemşireliği gereksinimi olan bireylere yardım etme isteği nedeniyle seçen hemşirelerin oranının oldukça düşük olduğu, hemşirelerin yarısından fazlasının mesleki kurs, seminerler vb. etkinliklere katıldığı ve araştırmaların mesleğin gelişmesini sağladığı görüşüne sahip olduğu belirlenmiştir. Mesleki örgütlere üye olan hemşirelerin oldukça az olduğu, ayrıca düşük oranlarda aldıkları kararları uygulayabildikleri ve etik ilkelerin karar vermede yol gösterici olması nedeniyle gerekli olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin, hemşireliğe ilişkin görüşlerinin bu çalışmada incelenen meslek ölçütlerini karşılamada istenilir düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik mesleği, meslekleşme

ABSTRACT

Purpose: This descriptive study was carried out to determine the viewpoint of nurses about their profession in the context of the criteria for professionalism.

Materials and Methods: Research was conducted with 180 graduated nurses who were working in three hospitals affiliated to the two universities in Ankara, and the study the whole population. Data were collected through a questionnaire survey which was developed by the researchers. The questionnaire consists of two sections; the first section included 26 questions concerning the descriptive characteristics of nursing, and second section there were 16 questions which aim to determine the point of view of nurses on nursing based on the professionalism criteria. Data collected from the survey was evaluated by using frequency and percentage calculations in SPSS statistical analysis programme.

Results: The analysis of the findings revealed that, the major of the participants did not consider to leave their occupation because they care for their profession and more than half of the participants described the nursing services in our country as inadequate. It was identified that the proportion of nurses who choosed nursing in order to help individuals in need was quite low, , more than half had attended professional trainings, seminars and similar educational activities, and hold the view that research contribute to the development of professionalism of nursing. The number of nurses who have membership to professional association and who could implement their decision into actions were also low, whereas they acknowledged the need for ethical principles in guiding the decision making process.

Conclusion: The results of this study indicated that the views of nurses on nursing did not meet the professionalism criteria at a desirable level.

Key Words: Nursing, nursing profession, professionalization

Giriş

Meslek kavramı, uzun yıllardan beri çalışılan ve üzerinde çeşitli tartışmaların yapıldığı, teorilerin geliştirildiği, bireysel ve toplumsal boyutlarda etkilerinin incelendiği bir konu olmuştur. Diğer taraftan, toplumsal yaşamda her bireyin bir meslek sahibi olma, bir iş yapma, diğer bir deyişle etkin olma ihtiyacı içinde olması, toplumsal iş bölümünde ve istihdam politikalarında mesleklerin önemli bir yer tutmasına yol açmıştır¹.

Yaşamımızın yaklaşık üçte biri uğraş alanımızla ilgili etkinliklerle geçmektedir. Uğraş alanları ile ilgili etkinlikler “iş” ve “meslek” boyutlarında ifade edilmektedir. Türk Dil Kurumu’na² göre **İş**, “bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma”; **Meslek**, “belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanmaktadır.

Meslek, genellikle işten kaynaklanır ancak, işten farklı olan birçok boyutu vardır ve zaten bu nedenle de tanımlanması güç olan bir kavramdır. **Meslekleşme süreci** ise “meslek statüsüne ulaşmak için, işin yapısında gerçekleştirilen bir dizi değişiklik” olarak ifade edilmektedir³.

İş ve meslek kavramının farklı boyutları 1900’ lü yılların başlarından beri sosyal bilimciler özellikle sosyologlar ve çalışma sosyologları tarafından ortaya konulmaya

çalışılmaktadır^{1,4}. Bu alanda yapılmış ilk çalışmalardan biri, bir sosyal bilimci olan Abraham Flexner⁴'e aittir ve 1910 yılında bir mesleğin sahip olması gereken ölçütleri tanımlamıştır. Genevieve ve Roy Bixler⁴, 1959 yılında meslek üyesinin ve bir işin meslek olabilmesi için sahip olması gereken ölçütleri yayımlamışlardır. Povalko^{1,4}, 1971 yılında bir işin meslek sayılabilmesi için uyması gereken 8 ölçütü; bilgi yükü, toplumun temel sosyal değerleriyle bağlantı, eğitim süresi, topluma hizmet sunma, bağımsızlık, sosyallik, meslek ahlakı, mesleğe bağlılık olarak belirlemiştir ve bir profesyonelin yaptığı işin ve yarattığı etkilerin sınırlarını çizmenin kolay olmadığını vurgulamıştır. Meslek ölçütleri ile ilgili daha yakın zamanda yapılmış bir diğer çalışma ise Kelly'e aittir. Chitty⁴' nin bildirdiğine göre Kelly, Flexner' in ortaya koyduğu ölçütleri geliştirerek 1981 yılında yayımlamıştır.

Toplumsal sistemin önemli bir parçası olan meslekler, geçmişten günümüze hem toplum, hem de birey açısından önemli işlevler üstlenmişlerdir. Mesleklerin bireyler açısından işlevlerine bakıldığında, mesleki kimlik kavramı ile karşılaşmaktadır. Mesleki kimlik, mesleğin ideolojisinden kaynaklanır ve bireye mesleki faaliyetler içinde "kim" olduğu yönünde anlayış kazandırır, dolayısıyla meslek üyesine mesleki yaşamdaki yerini belirten bir işlev üstlenir. Mesleki bir kimlik kazanılması, mesleki özdeşimi de beraberinde getirmektedir. Mesleki özdeşim, bireyin mesleki kimliğini algılaması yoluyla, mesleki kimliğin öngördüğü şekilde davranmasını ve davranışlarını şekillendiren bakış açılarını benimsemesini sağlar. Böylelikle birey, hem rolünün gereklerini kimliği açısından değerlendirerek yerine getirir, hem de kimliği ile uyumlu statü, prestij ve güce sahip olur^{1,5,6}.

Gelişmiş meslekler statüsüne ulaşmak için çaba gösteren uğraş alanlarının meslekleşme sürecinde ilerleyebilmesi için, meslek ideolojisini ve mesleki kimliğini benimsemiş, yeterli mesleki bilgi ve beceri ile donanmış, mesleki uygulamalarda otonomi sahibi, yasal düzenlemelerle belirlenmiş görev, yetki ve sorumluluklarının bilincinde olan meslek üyelerine gereksinimi vardır.

Meslekleşme süreci kapsamında hemşirelik ele alındığında, hemşirelik meslekleşme ölçütlerine tam olarak sahip olmamakla birlikte özellikle 1980'lerden sonra meslekleşme sürecinde belirgin bir ilerleme sağlamıştır. Ancak, hemşireliğin başta bilimsel bilgi temeli ve otonomi olmak üzere çeşitli alanlarda zayıflıkları vardır ve özellikle bu alanların güçlendirilmesi gerekir. Bunun yanı sıra hemşireliğin, meslek ideolojisini ve mesleki kimliğini benimsemede, dolayısıyla mesleki rolünü yerine getirmede önemli açmazları vardır. Bu durumu etkileyen başlıca nedenlerden birisi, hemşireliğin mesleki gelişim sürecinde sosyal, politik, kültürel, bilimsel ve teknolojik birçok unsurun etkili olmasıdır. Bu sorun alanları hemşireler için aşılması gereken durumlar olarak algılanmalı ve meslekleşme sürecinde ilerlemek için birer uyarıcı olarak kabul edilmelidir^{3,7}.

Ülkemiz hemşireliğinin meslekleşme sürecinde yol alabilmesi ve mesleki rollerini yerine getirebilmesi için mesleki ölçüt alanlarına ilişkin gelişmelerin sağlanması ve sürdürülmesinin yanı sıra hemşireliğin ideolojisinin üyeleri tarafından kabul edilmesi ve mesleki kimlik geliştirilmesi son derece önemlidir. Ülkemizde hemşirelerin uygulama alanında karşılaştıkları sorunlar ve belirsizlikler göz önüne alındığında, bu sorun ve belirsizliklerin hemşirelerin mesleki kimlik geliştirmelerini, hemşireliğe ilişkin görüş ve tutumlarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu doğrultuda ülkemizde

hemşireliğin meslekleşme sürecindeki konumu değerlendirmede öncelikle üyelerinin meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin önemli katkıları olacağı düşünülerek bu çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, hemşirelerin meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın şekli

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı yerler

Araştırma Ankara/Türkiye’de bulunan iki üniversiteye bağlı üç hastanede çalışan lisans mezunu hemşireler ile yapılmıştır. Üniversiteler eğitim ortamı olmaları, değişim ve gelişimlere açık olmaları nedeniyle tercih edilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için anılan kurumlardan yazılı izin alınmıştır.

Araştırmanın evreni

Araştırmanın evrenini Şubat-Haziran 2002 tarihleri arasında anılan hastanelerde çalışan 213 lisans mezunu hemşire oluşturmuştur. Araştırmada evren üzerinden çalışılmıştır. Ancak 10 hemşire yukarıda belirtilen tarihler arasında izinli olduğundan, 23 hemşire de araştırmaya katılmayı reddettiğinden çalışma 180 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım oranı %84.5’tir.

Veri toplama aracı

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile ilgili 26 soru yer almaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise hemşirelerin, meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini belirlemede kullanılan 16 soru bulunmaktadır. Bu sorular, Chitty¹³’nin bildirdiğine göre Kelly tarafından geliştirilen meslek ölçütleri doğrultusunda hazırlanmıştır ve her bir ölçüte ilişkin ikişer soru yer almaktadır. Hazırlanan anket formunun ön uygulaması, örneklem büyüklüğünün %11.1’ini oluşturan 20 lisans mezunu hemşire ile özel bir hastanede yapılmıştır. Ön uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda anket formunun anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Verilerin toplanması

Anket formunu uygulamadan önce her hemşire ile görüşme yapılmış, araştırmaya ilişkin bilgi verilmiş ve hemşirelerden araştırmaya katılım konusunda sözel izin

alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelere aynı görüşmede anket formu bırakılmış ve araştırmacının katılımcı ile birlikte belirlediği tarihte anket formu geri alınmıştır. Anket formunun cevaplanması ortalama 45 dakika sürmektedir.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS paket programına aktarılarak değerlendirilmiştir. Hemşireler meslek ölçütleri ile ilgili açık uçlu sorulara birden fazla ifade ile görüş belirtmişlerdir. Hemşirelerin verdikleri görüşlerde yer alan ifadeler ana fikirleri esas alınarak gruplandırılmıştır. Gruplandırılmış görüşler yüzdelik hesapları ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Hemşirelerin %34.4' ü 25-27 yaş grubundadır ve %30.6'sı 2-31 aydan beri hemşire olarak çalışmaktadırlar. Hemşirelerin %12.8' i lisansüstü eğitim yapmıştır. Lisansüstü eğitim yapan hemşirelerin %91.3' ü yüksek lisans eğitimi almıştır.

Tablo 1'den görülebileceği gibi hemşirelerin %70.0'i mesleklerinden ayrılmayı düşünmediğini, %11.7' si ise mesleğinden ayrılma konusunda kararsız olduğunu ifade etmiştir. Hemşirelerin mesleğinden ayrılmayı düşünmeme nedenlerinin ilk sırasında mesleğini sevmeye (%70.7) yer almaktadır.

Mesleğinden ayrılmayı düşünenlerin (n= 33) nedenlerine bakıldığında; 49 görüşün 22'si mesleğini sevmeme, 16'sı ise çalışma koşullarının ağır olmasını içermektedir. Bunun yanı sıra mesleğinden ayrılma konusunda kararsız olanların belirttiği 31 nedenin 15'ini de çalışma koşullarının ağır olması oluşturmaktadır.

Tablo 2'de hemşirelerin, meslekleşme ölçütleri kapsamında yer alan sorulara ilişkin yanıtları yer almaktadır. Mesleğin, toplumun sağlığı ve insanlık için hayati olan hizmetleri sunması ile ilgili ölçüt kapsamında hemşirelik hizmetlerinin niteliğine ilişkin görüş istenmiştir ve hemşireler %65.6 oranında hemşirelik hizmetlerinin niteliğinin "yetersiz" olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Hemşirelik hizmetlerinin niteliğini "yeterli" bulan hemşireler ise yalnızca %9.4 oranındadır. Diğer taraftan hemşirelik mesleğini seçme nedeni olarak ifade edilen görüşlerin %18.7'si "yardım etme isteği"ni, hemen hemen yarısı da (%41.5), hemşireliğin "tesadüfen" seçildiğini içermektedir.

Mesleğin, "araştırmalarla sürekli yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikimi olmalı" ölçütüne ilişkin olarak hemşirelerin, %58.9'u mesleki kurs ve seminerlere katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu hemşireler, tabloda görülmemekle birlikte mesleki kurs ve seminerlere katılma nedeni olarak en yüksek oranda (%96.2) "kendini geliştirme" görüşünü ifade etmişlerdir. Araştırmaların mesleğe katkısına ilişkin hemşirelerin görüşleri, araştırmaların mesleğin gelişmesini sağladığı (%56.3), bilgi yükünü (%14.0) ve kaliteyi artırdığı (%10.2) ifadelerini içermektedir.

Mesleğin bireysel sorumluluk almayı kapsayan ölçütü doğrultusunda, hemşirelerin karar alması gereken konulara ilişkin görüşleri alınmıştır. Hemşirelerin görüşleri, temel olarak hasta ile ilgili konularda (%49.7) karar aldıklarını göstermektedir, ancak hemşirelerin sadece %15.0'inin aldıkları kararları uygulayabildiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 1. Hemşirelerin Mesleklerinden Ayrılmayı Düşünme Durumları (n=180)

Hemşirelik Mesleğinden Ayrılmayı (n= 180)	Sayı	%
Düşünmüyorum	126	70.0
Düşünüyorum	33	18.3
Kararsızım	21	11.7
Mesleğinden Ayrılmayı Düşünmeme Nedenleri (n= 143*)		
Mesleğini sevme	101	70.7
Maddi olarak tatmin olma	26	18.2
Neden belirtmeyenler	16	11.1
Mesleğinden Ayrılmayı Düşünme Nedenleri (n= 49*)		
Mesleğini sevmeme	22	44.9
Çalışma koşullarının ağır olması	16	32.7
Mesleğin statüsünün düşük olması	7	14.3
Maddi olarak tatmin olmama	4	8.1
Mesleğinden Ayrılmada Kararsız Olma Nedenleri (n= 31*)		
Çalışma koşullarının ağır olması	15	48.3
Maddi olarak tatmin olmama	13	42.0
İş değiştirmeyi düşünme	3	9.7

* İlgili sorulara birden fazla yanıt verilebilmektedir.

“Meslek üyelerinin yüksek öğrenim veren kuruluşlarda eğitilmesi” ölçütü kapsamında hemşireliğin eğitim düzeyine ilişkin hemşirelerin görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda, hemşirelerin %93.3’ü hemşirelik eğitiminin lisans düzeyinde olması gerektiği görüşünü ifade ederken dokuz hemşire, hemşirelik eğitiminin lise-önlisans düzeyinde olması görüşünü belirtmiştir. Hemşireler mezuniyet sonrası eğitimin katkısı ile ilgili görüşlerini, mesleğin gelişmesini sağlama (%36.7), meslekleşme sürecini gerçekleştirme (%28.2), uzmanlaşma-branşlaşmayı sağlama (%14.7) olarak ifade etmişlerdir.

Meslek üyelerinin “kendi politika ve davranışlarının kontrolünü elinde tutma ve bağımsız olma” ölçütü doğrultusunda hemşirelerin politikaların oluşturulmasındaki sorumluluğu incelendiğinde başlıca sorumluluk olarak, “bireysel sorumluluk alma” (%33.1) ifade edilmiştir.

Meslek üyelerinin “verdikleri hizmetin onları güdülemesi” ölçütü kapsamında hemşireliğin doyum sağlayıcı yönü incelenmiştir ve hemşirelerin görüşlerinin yarısına yakınının (%41.5) hemşireliğin doyum sağlayıcı yönünü “bakımın olumlu sonuçlarını alma” olduğu saptanmıştır. Hemşireliğin doyum sağlayıcı yönü olarak “takdir edilme ve manevi doyum sağlama” ile “insanlara yardım etme” görüşü aynı oranlarda (%14.9) belirtilmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin Meslekleşme Ölçütleri Kapsamındaki Sorulara İlişkin Yanıtları (n=180)

	Sayı	%
1. Toplumun sağlığı ve insanlık için hayati olan hizmetleri sunmalı		
Hemşirelik Hizmetlerinin Niteliği (n=180)		
Yetersiz	118	65.6
Kurumlar arası değişiklik gösteriyor	41	22.8
Yeterli	17	9.4
Görüş belirtmeyenler	4	2.2
Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedeni (n=231*)		
Tesadüfen	96	41.5
Yardım etme isteği	43	18.7
İş olanağı	40	17.3
Ailenin isteği ve öneriler doğrultusunda	39	16.9
Sağlık alanı olması	13	5.6
2. Araştırmalarla sürekli yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikimi olmalı		
Mesleki Kurs ve Seminerlere (n=180)		
Katılım	105	58.9
Bazen katılım	56	31.1
Katılmam	19	10.0
Araştırmaların Mesleğe Katkısı (n=215*)		
Mesleğin gelişmesini sağlama	121	56.3
Bilgi yükünü artırma	30	14.0
Kaliteyi artırma	22	10.2
Mesleğin statüsünü yükseltme	4	1.9
Katkısı yok	29	13.5
Görüş belirtmeyenler	9	4.1
3. Hizmet mantığa dayalı aktiviteleri içermeli ve bireysel sorumluluk alma hizmetin güçlü bir özelliği olmalı		
Hemşirelerin Karar Verdiği Konular (n=270*)		
Hasta ile ilgili konular	134	49.7
Sağlık sisteminde hemşirelikle ilgili tüm karar aşamaları	41	15.1
Çalışma koşulları ve ortam	33	12.2
Yönetim - politika	29	10.8

* İlgili sorulara birden fazla görüş verilebilmektedir.

Tablo 2'nin Devamı

	Sayı	%
Eğitim – rehberlik	25	9.2
Görüş belirtmeyenler	8	3.0
Hemşireler Aldıkları Kararları (n=180)		
Kısmen uygulayabiliyorlar	120	66.7
Uygulayamıyorlar	33	18.3
Uygulayabiliyorlar	27	15.0
4. Meslek üyeleri yüksek öğrenim veren kuruluşlarda eğitilmeli		
Hemşirelik Eğitimi (n=180)		
Lisans düzeyinde olmalı	168	93.3
Lise – Önlisans düzeyinde olmalı	9	5.0
Görüş belirtmeyenler	3	1.7
Mezuniyet Sonrası Eğitimin Mesleğe Katkısı (n=223*)		
Mesleğin gelişmesini sağlama	82	36.7
Meslekleşme sürecini gerçekleştirme	63	28.2
Uzmanlaşma- branşlaşmayı sağlama	33	14.7
Katkısı yok	33	14.7
Görüş belirtmeyenler	12	5.3
5. Meslek üyeleri kendi politika ve davranışlarının kontrolünü elinde tutmalı ve bağımsız olmalı		
Politikaların Oluşturulmasında Hemşirelerin Sorumluluğu (n=211*)		
Bireysel sorumluluk almak	70	33.1
Mesleki örgütlenmeyi sağlamak	47	22.2
Profesyonelce çalışmak	33	15.7
Sorumlulukları yok	25	11.9
Sorunlarını ilgili yerlere iletmek	11	5.2
Görüş belirtmeyenler	25	11.9
Hemşirelerin Yönetim- Denetimi (n=180)		
Yönetim bilimi ilkelerine dayalı olmalı	88	48.9
Diğer**	84	46.7
Görüş belirtmeyenler	8	4.4

* İlgili sorulara birden fazla görüş verilebilmektedir.

** Yönetim ve denetimi yapması önerilen kişileri kapsamaktadır.

Tablo 2'nin Devamı

6. Meslek üyelerinin verdikleri hizmet onları güdülemeli		
Hemşireliğin Doyum Sağlayıcı Yönü (n=282*)		
	Sayı	%
Bakımın olumlu sonuçlarını alma	117	41.5
Takdir edilme ve manevi doyum sağlama	42	14.9
İnsanlara yardım etme	42	14.9
Maddi doyum sağlama	31	11.0
Mesleğin gelişmesini sağlama	35	12.5
Doyum sağlayıcı yönü yok	9	3.1
Görüş belirtmeyenler	6	2.1
Hemşirelerin Sosyo – Ekonomik Haklarını Talep Etmesi (n=189*)		
Sosyo – ekonomik hakların kazanılmasını sağlar	61	32.2
Profesyonelliği sağlar	53	28.0
Mesleki doyum ve motivasyonu sağlar	43	22.8
Güç ve statünün artmasını sağlar	9	4.8
Görüş belirtmeyenler	23	12.1
7. Meslek üyelerini yönlendiren ve mesleki kararlarına rehberlik eden etik kodlar olmalı		
Hemşirelikle İlgili Etik İlkeler (n=195*)		
Hakların güvenceye alınması için gerekli	64	32.9
Meslekleşme için gerekli	56	28.7
Karar vermede yol göstermesi için gerekli	39	20.0
Bakımın kalitesini yükseltmek için gerekli	7	3.5
Gerek yok	2	1.0
Görüş belirtmeyenler	27	13.9
Etik Sorunlarda Kararları Alırken (n=239*)		
Ahlaki ve manevi değerlere dikkat ederim	67	28.0
Hastaya yarar sağlama – zarar vermemeye dikkat ederim	62	25.9
Hakları korumaya dikkat ederim	35	14.6
Etik ilkelere dikkat ederim	33	13.9
Kurumun yararını gözetmeye dikkat ederim	11	4.6
Ekip kararı almaya dikkat ederim	9	3.8
Görüş belirtmeyenler	22	9.2

* İlgili sorulara birden fazla görüş verilebilmektedir..

Tablo 2'nin Devamı

8. Uygulama standartlarını belirleyip, mesleğin gelişimini destekleyen bir mesleki örgütü olmalı		
Mesleki Derneğe (n=180)		
	Sayı	%
Üye olmayanlar	137	76.2
Üye olanlar	43	23.8
Hemşirelik Uygulamalarına Yönelik Standartlar (n=213*)		
Bakımın sınırlarını belirler	80	37.6
Bakımın kalitesini artırır	73	34.2
Meslekleşmeyi sağlar	41	19.2
Görüş belirtmeyenler	19	9.0

* İlgili sorulara birden fazla görüş verilebilmektedir.

Mesleğin üyelerini yönlendiren ve mesleki kararlarına rehberlik eden etik kodlara ilişkin olarak hemşirelerin başlıca görüşleri, hemşirelikle ilgili etik ilkelerin “hakların güvenceye alınması” (%32.9), “meslekleşme (%28.7)” ve “karar vermede” (%20.0) yol göstermesi için gerekli olduğunu kapsamaktadır. Ayrıca, hemşirelerin etik sorunlarda karar alırken göz önüne aldıkları durumlara ilişkin görüşleri “ahlaki ve manevi değerlere” (%28.0), “hastaya yarar sağlama - zarar vermemeye” (%25.9), “hakları korumaya dikkat ettiklerini” (%14.6) kapsamaktadır.

Mesleki standartların belirlenmesi ve mesleğin gelişimini destekleyen bir örgütünün olması ölçütü doğrultusunda meslek derneklerine üyelik durumları sorulmuştur ve hemşirelerin yalnızca %23.8'inin mesleki bir derneğe üye olduğu belirlenmiştir. Hemşireler hemşirelik uygulamalarına yönelik standartların, bakımın sınırlarını belirleme (%37.6), bakımın kalitesini artırma (%34.2) ve meslekleşmeyi sağlama (%19.2) gibi katkılarının olduğu görüşlerini taşımaktadırlar.

Tartışma

Araştırmaya katılan hemşirelerin önemli bir kısmı hemşirelikten ayrılmayı düşünmediğini belirtmişlerdir ve bu düşüncelerinin başlıca nedeni olarak da hemşireliği sevdiğini ifade etmişlerdir (Tablo 1). Hemşirelerin bu görüşü, Povalko'nun meslek ölçütleri bağlamında değerlendirildiğinde son derece olumlu bir bulgudur. Ulusoy ve Görgülü'nün⁷ bildirdiğine göre Povalko, “mesleğe bağlılığı” meslek ölçütü olarak ele almaktadır ve bir mesleğin, meslek üyeleri tarafından yaşam boyu yapılacak bir uğraş olarak kabul edildiği, iş düzeyindeki uğraşların ise kolayca bırakılabildiği ya da başka bir işle değiştirildiği ifade edilmektedir.

Karamanoğlu, Gök Özer ve Tuğcu'nun⁸ Denizli ilinde cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada hemşirelerin, %78.0'i mesleğini sevdiğini, %44.4'ü mesleğinden memnun olduğunu, %45.3'ü mesleğini değiştirmeyi düşünmediğini ifade

etmişlerdir. Beydağ ve Arslan'ın⁹ kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmalarında, ebe ve hemşirelerin hemen hemen yarısının (%41.5) mesleğini değiştirmeyi düşünmedikleri ve %35.8'inin de mesleğini sevdiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda hemşirelikten ayrılmayı düşünmeyenlerin ve bunun nedeni olarak da hemşireliği sevme görüşünün daha yüksek oranlarda belirlenmiş olmasını, araştırmanın lisans mezunu hemşireler ile gerçekleştirilmesinin etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelikten ayrılmayı düşündüğünü ifade edenler (n=33) ve hemşirelikten ayrılma konusunda kararsız olduğunu belirtenler (n=21) birlikte ele alındığında, bu iki grup araştırma kapsamına giren hemşirelerin yaklaşık üçte birlik bir kısmını oluşturmaktadır. Hemşirelerin mesleğinden ayrılma isteğinin başlıca nedeni, mesleğini sevmemedir (n=22). Bunu çalışma koşullarının ağır olması (n= 16) izlemektedir (Tablo 1). Ergin¹⁰ in sağlık personelinin iş anlayışları ve tutumları araştırmasında işini bedenen en çok yorucu bulan grubun hemşireler olduğu saptanmıştır. Bu makalede bulgu olarak sunulmamış olmakla birlikte araştırmamızda hemşirelikten ayrılmayı düşünenlerin yarısından fazlasını, beş yıl ve daha kısa süredir çalışanların oluşturduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra yönetici hemşirelerin hiçbirinin, poliklinik hemşirelerinin ise önemli bir kısmının hemşirelikten ayrılmayı düşünmediği buna karşın kritik ortamlarda çalışan hemşirelerin üçte birinden fazlasının hemşirelikten ayrılmayı düşündüğü ya da kararsız olduğu saptanmıştır. Kocaman ve Tarım¹¹'in bildirdiğine göre, yapılan bir çalışmada hemşirelerin mesleklerinden ayrılma düşüncelerinde meslek yaşamlarının ilk 2-4 yıllık döneminde anlamlı bir yükselme olduğu saptanmıştır. Bu durum, araştırmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir. Meslek yaşamlarının ilk yıllarında olan hemşireler; işe yeni başlamanın getirdiği uyum sorunları, fazla iş yükü, yetersiz kıdem, görev statüsünün daha düşük olması ve maddi gelirin daha az olması gibi birçok nedenle meslekten ayrılma düşüncesini daha yoğun yaşayabilmektedirler^{10,11}. Diğer taraftan kritik ortamlarda çalışan hemşireler, ağır iş yükünün ve yüksek stres düzeyinin olduğu ortamlar da görev yapmaktadırlar¹².

Meslekleşme ölçütlerinden birincisi, mesleğin toplumun sağlığı ve insanlık için hayati olan hizmetleri sunmasını içermektedir. Bu ölçüt kapsamında hemşirelerin, hemşirelik hizmetinin niteliğine ilişkin görüşleri incelenmiştir ve araştırmaya katılan hemşirelerin yarısından fazlası ülkemizde verilen hemşirelik hizmetlerini “yetersiz” bulduklarını ifade etmişlerdir (Tablo 2). Dalgıç⁵'in “Toplumun Hemşireliğe İlişkin Görüşleri” konulu çalışmasında araştırmaya katılan bireylerin %65.3' ünün ülkemizde verilen hemşirelik hizmetlerinin yeterince iyi verilmediğini düşünmesi bizim çalışma sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir. Ülkemizde verilen sağlık hizmetlerinin istenilen nitelikte olmadığı bilinen bir gerçektir ve dolayısıyla araştırmamıza katılan hemşirelerin de öncelikle toplumun bir üyesi olarak bu gerçeğin bilincinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin, hemşireliği seçme nedeni olarak ifade ettikleri görüşlerin hemen hemen yarısı hemşireliğin “tesadüfen” seçildiğini içermektedir (Tablo 2). Hemşireliği tesadüfen seçtiğini belirten hemşirelerin, gerçekte bir başka mesleği değil de hemşireliği seçmiş olmasının tesadüften öte yine de bir seçim yapılmış olduğunu düşündürmektedir. Hemşireliği seçme nedenlerinden bir diğeri “yardım etme” isteğidir ve hemşireliği seçmede ikinci neden olarak belirlenmesine karşın oranı oldukça düşüktür (Tablo 2). Yardım etme isteği, bireye ve topluma hizmet sunmayı

içermektedir ve hemşireliği bu nedenle seçtiğini belirten hemşirelerin meslek seçimini bilinçli olarak yaptıkları düşünülmektedir.

Scott¹³'un bildirdiğine göre Fund, 2000 yılında yaptığı araştırmasında, hemşirelik mesleğini seçen bireylerin bu seçimlerindeki temel nedenin “insanlara bakım verme isteği” olduğunu saptamıştır. Kersten, Bakewell ve Meyer¹⁴'in öğrencilerin hemşireliği bir meslek olarak seçmelerini motive eden faktörlerle ilgili çalışmalarında, hemşirelik mesleğini başlıca seçme nedenini “insanlara yardım etmek” olarak belirlemişlerdir. Boughn ve Lentini¹⁵, kadınların hemşirelik mesleğini seçme nedenlerini inceledikleri araştırmalarında da hemşirelerin “diğer insanlara bakma, onlara yardım etme” isteği, temel neden olarak saptanmıştır.

Hemşireliği iş olanağı olduğu için seçen hemşirelerin oranı düşük olmakla birlikte, hemşireliği seçme nedeni olarak üçüncü sırada belirtilmiştir (Tablo 2). Ulusoy¹⁶'un “Hemşirelik Yüksek Okulları Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Bilinçlerinin Araştırılması” adlı çalışmasında, araştırmaya katılan öğrencilerin %16.6'sının “kolay iş bulma imkanı var” diye velileri tarafından desteklendikleri saptanmıştır ve bizim çalışmamızda elde ettiğimiz bulguyu destekleyici niteliktedir. Bütün¹⁷ ün bildirdiğine göre Thompson, öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen etmenlerden başlıcasını “iş imkanlarının iyi olması” şeklinde belirlemiştir.

Hemşirelerin, hemşirelik mesleği ile ilgili kurs, seminer vb. etkinliklere katılma ve araştırmaların hemşirelik mesleğine katkısına ilişkin görüşleri “araştırmalarla sürekli yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikiminin olması” ölçütü kapsamında alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin yarısından fazlası mesleki kurs ve seminerlere katıldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Şanlı ve Taşocak¹⁸'ın “İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Mezunlarının Mesleki Aktivitelerinin Eğitimleri ile Olan İlişkisi” konulu çalışmalarında araştırmaya katılan hemşirelerin %65.2'sinin kongre, sempozyum vb. etkinliklere katıldığı belirlenmiştir ve bizim araştırmamızın bulgularıyla da uyumludur. Hemşirelerin bilimsel etkinliklere katılımı ile ilgili ülkemizde bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerle gerçekleştirilen araştırmada¹⁹ konuya ilişkin daha yüksek bir oran saptanmıştır ve hemşirelerin %78.9'unun en az bir kez mesleki bilimsel bir toplantıya (kongre, sempozyum vb) katıldıkları belirlenmiştir. Buna karşın ülkemizde yapılmış diğer bir çalışmada²⁰ en az bir kez mesleki bilimsel toplantıya katılan hemşirelerin oranı %30.0 olarak belirlenmiştir. Karamanoğlu, Gök Özer ve Tuğcu⁸'nin çalışmasında ise mesleki bilimsel bir toplantıya (kongre, sempozyum vb) hiç katılmayan hemşirelerin oranı %50.5'dir.

Araştırmaların hemşirelik mesleğine katkısı ile ilgili görüşler incelendiğinde; hemşirelerin görüşlerinin yarısının “araştırmalar mesleğin gelişmesini sağlar” ifadesinde toplandığı görülmektedir (Tablo 2). Ancak, hemşireliğin meslekleşme sürecinde ilerleyebilmesi ve gelişmiş meslekler düzeyine ulaşabilmesinde bu görüşün daha fazla hemşire tarafından benimsenmesi son derece önemlidir. Meslekleşme sürecinde bilgi birikimi sadece Kelly tarafından değil Flexner, Genevieve ve Roy Bixler ve Povalko tarafından da meslek ölçütü olarak tanımlanmıştır^{4,7}. Ulusoy ve Görgülü⁷'nin bildirdiğine göre Povalko da bilgi yükünü meslek ölçütü olarak ele almaktadır ve bir uğraşın bilimsel nitelik kazanarak meslek olabilmesi için kendine özgü bilimsel bilgi içeriğine sahip olmasının zorunluluğunu vurgulamaktadır. Meslekleşme sürecinde yol alınabilmesi için bu sistematik bilginin sürekli olarak araştırmalarla genişletilerek içeriğinin artırılması gerekmektedir. Tüm bilim dallarında olduğu gibi hemşirelikte

de bilimsel araştırma, olaylara sistematik yaklaşımı ve yeni bilgilerin ortaya çıkmasını sağlar. Ülkemizde yapılan çalışmalarda hemşirelerin araştırma sürecinde yer alması ile ilgili oldukça farklı oranlarla karşılaşılmaktadır. Bu çalışmalardan birisinde¹⁹ herhangi bir araştırma sürecinde yer alan hemşirelerin oranı %45.6 olarak saptanırken, bir diğer çalışmada²⁰ bu oran %11.3'e kadar düşmektedir.

“Hizmet, mantığa dayalı aktiviteleri içermeli ve bireysel sorumluluk alma hizmetin güçlü bir özelliği olmalı” ölçütüne ilişkin olarak hemşirelerin görev yaptıkları ortamlarda karar verdiği konular ve hemşirelerin aldıkları kararları uygulama durumlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin görüşlerine göre alınan kararların hemen hemen yarısının “hasta ile ilgili konular” olduğu ve yalnızca 27 hemşirenin ise aldıkları kararları uygulayabildikleri belirlenmiştir. Hemşirelerin yarısından fazlası ise kararlarını kısmen uyguladığını ifade etmiştir (Tablo 2). Bu bulgular hemşirelerin hasta bakımı ile ilgili konularda küçük bir oranda da olsa bağımsız hareket edebildiklerini düşündürmektedir. Karagözoğlu ve Kangalli²¹ hemşirelerin otonomi düzeylerini belirlemek amacıyla 582 hemşire ile yaptıkları bir çalışmada, hemşirelerin genel otonomilerinin “orta düzeyde” olduğu saptanmıştır. Ülkemizde hemşirelerin profesyonellik düzeylerine ilişkin olarak yapılan diğer bir çalışmada²² ise otonomi en düşük profesyonel davranış özelliği olarak belirlenmiştir.

“Meslek üyeleri yüksek öğrenim veren kuruluşlarda eğitilmeli” ölçütü kapsamında hemşirelerin, hemşirelik eğitim düzeyine ve lisansüstü eğitimin katkısına ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin tamamına yakın bir kısmı, hemşirelik eğitiminin lisans düzeyinde verilmesi gerektiğini ifade etmiştir ve hemşirelerin mezuniyet sonrası eğitimin katkısına ilişkin başlıca görüşleri, mesleğin gelişmesini sağlama ile meslekleşme sürecini gerçekleştirme olarak ifade edilmiştir (Tablo 2). Araştırmadan elde edilen bu bulgular hemşireliğin meslekleşme sürecinde yol alabilmesi açısından son derece önemlidir. Emiroğlu²³'ün sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı konulu çalışmasında, üniversite eğitimi alan hemşirelerin çoğunluğunun “hemşire ancak yüksekokul mezunu olanlara denir” ifadesine katılması, araştırma sonucumuzu desteklemektedir. Aynı zamanda Özcan ve Özgür⁶'ün hemşirelerin mesleki benliklerini algılayışlarına yönelik çalışmasında, hemşirelerin %73.2'sinin profesyonel hemşire yetiştirmek için hemşirelik eğitiminin lisans düzeyinde olmasına gereksinim duyulduğunu ifade etmeleri ve Haytural ve Atalay²⁴'ün hemşirelerin bağımlı-bağımsız işlevlerinden en çok hangilerini yerine getirdiklerinin saptanması konulu çalışmasında, hemşirelerin %90.7' sinin hemşireliğin eğitiminin yüksek öğretim düzeyinde verilmesi gerektiğini belirtmeleri de araştırma sonuçlarımıza paralellik göstermektedir.

Politikaların oluşturulmasında hemşirelerin sorumluluklarına ilişkin görüşleri, “Meslek üyeleri kendi politika ve davranışlarının kontrolünü elinde tutmalı ve bağımsız olmalı” ölçütü kapsamında incelenmiş ve hemşirelerin görüşlerinin “bireysel sorumluluk alma”, “mesleki örgütlenmeyi sağlama” ve “profesyonelce çalışma” olarak sıralandığı belirlenmiştir (Tablo 2). Bu görüşler, hemşirelerin bir meslek üyesi olarak sorumluluklarının bilincinde olduklarını göstermesine karşın ülkemizde, hemşirelerin profesyonelliğin gerektirdiği tutum ve davranışlarına ilişkin yapılan araştırmaların^{12, 21, 22} sonuçları ile çelişki yaratmaktadır ve bu çalışmalarda hemşirelerin tutum ve davranışlarının istenilir düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

“Meslek üyelerinin verdiği hizmet onları güdülemeli” meslekleşme ölçütüne ilişkin olarak hemşirelerin, hemşireliğin doyum sağlayıcı yönlerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Hemşirelerin, hemşirelik mesleğinin doyum sağlayıcı yönüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, görüşlerin ilk sırasında “bakımın olumlu sonuçlarını alma” ifadesinin yer aldığı görülmektedir (Tablo 2). Erbil ve Bostan²⁵’in ebe ve hemşirelerde iş doyumunu ile ilgili yaptıkları çalışmada hemşirelerin %43.3’ünün işinden memnun olduğu ve başkaları için bir şey yapabilme olanağına sahip olunması (%79.9), yapılan iş karşılığında duyulan başarı hissi (%74.2) gibi içsel doyum alanlarına ilişkin iş doyumunu ifadelerine daha yüksek oranlarda katıldıkları saptanmıştır. Keskin ve Yıldırım²⁶’ın hemşirelerin kişisel değerleri ve iş doyumlarını inceledikleri çalışmalarında hemşirelerin iş doyumlarının ortalamasının biraz üzerinde (64.3±12.9) olduğu saptanmıştır. Yoğun bakım hemşirelerinin iş doyumuna ilişkin yapılan bir çalışmada²⁷ hemşirelerin iş doyumlarının orta düzeyde olduğu, hemşirelerde iş doyumunu ve anksiyete düzeyini etkileyen faktörlere ilişkin yapılan bir başka çalışmada²⁸ ise hemşirelerin iş doyumunun düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelerin, hemşirelikle ilgili etik ilkelerin gerekliliğine ve bakım verdikleri bireylerle ilgili olarak ortaya çıkan etik sorunlarda kararlarını alırken dikkat ettikleri konulara ilişkin görüşleri “meslek üyelerini yönlendiren ve mesleki kararlara rehberlik eden etik kodlar olmalı” ölçütü kapsamında ele alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin, hemşirelikle ilgili etik ilkelerin gerekliliğine ilişkin görüşlerinin üçte biri “hakların güvenceye alınması” ve daha az bir kısmı da “karar vermede yol göstermesi” için gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, hemşirelerin karşılaştıkları etik sorunlarda kararları alırken dikkat ettikleri konulara ilişkin görüşleri en yüksek oranda “Ahlaki ve manevi değerlere” ifadesini, yalnızca %13.9 oranında ise “etik ilkelere” dikkat ettikleri ifadesini kapsamaktadır (Tablo 2). Oysa hemşirelik uygulamaları için etik ilkelerin varlığı, karşılaşılan etik sorunlarda her soruna özgü en uygun yaklaşımın belirlenebilmesi diğer bir deyişle yol gösterici olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bizim bulgularımıza benzer sonuçları olan çalışmalardan birisi Aslan, Vural ve Avcı²⁹ tarafından yapılmıştır ve ameliyathane hemşirelerinin etik sorunlara yaklaşımının belirlenmesine ilişkin araştırmalarında hemşirelerin etik sorunların çözümünde etik ilkelere %28.2 oranında yararlandıklarını belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra hemşirelerin etik duyarlılıklarını inceleyen çalışmalarda da^{30, 31} hemşirelerin etik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Buna karşın Karadağ, Hisar ve Özhan Elbaş’ın²² hemşirelerin profesyonel davranışlarını belirledikleri araştırmalarında hemşirelerin etik kodlara ilişkin davranışlarından en yüksek puanı aldıkları saptanmıştır.

“Uygulama standartlarını belirleyip, mesleğin gelişimini destekleyen bir mesleki örgüt olmalı” ölçütüne ilişkin olarak hemşirelerin, mesleki bir derneğe üye olma durumları ve hemşirelik uygulamalarına yönelik standartların önemine ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin oldukça büyük bir kısmı (%76.2) mesleki herhangi bir derneğe üye olmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Meslek üyelerinin bir araya gelerek oluşturdukları meslek örgütleri yoluyla mesleksi roller tanımlanır, mesleki ahlak kuralları geliştirilir, politikalar saptanır, mesleksi hakları elde edebilmek için güçler birleştirilir, yayın organları kurulur ve en önemlisi, üyeler grup bilincine ulaşır. Meslek örgütlerinin gerçekleştirdiği bu eylemler ise mesleğe güç katar ve meslek üyelerini güdüler⁷. Ancak hemşirelikte bizim araştırmamızdan elde ettiğimiz

bu bulgudan da görülebileceği gibi meslek örgütlerine katılım ve grup bilinci henüz istenilen düzeyde değildir. Bu bulguyu destekleyen çalışmalardan birisi Kavaklı, Uzun ve Arslan¹² tarafından yapılmıştır. Anılan araştırmacılar yoğun bakım hemşirelerinin profesyonel davranışlarını belirledikleri çalışmalarında hemşirelerin örgütlere üyeliğe ilişkin profesyonel davranıştan düşük puan aldıkları saptanmıştır. Benzer şekilde Karadağ, Hisar ve Özhan Elbaş²²ın çalışmalarında da hemşirelerin mesleki örgütlere katılım oranı düşük bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin, hemşirelerin meslekleşme ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada hemşirelerin büyük bir kısmı hemşireliği sevdiği için hemşirelikten ayrılmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Meslekleşme ölçütleri ile ilgili olarak hemşirelerin başlıca görüşlerinin ülkemizde verilen hemşirelik hizmetlerinin yetersiz olduğu, araştırmaların mesleğin gelişmesini sağladığı ve hemşirelik mesleğinin doyum sağlayıcı yönünün bakımın olumlu sonuçlarını alma olduğu saptanmıştır. Mesleki örgütlere üye olan hemşirelerin oldukça az olduğu, ayrıca düşük oranlarda aldıkları kararları uygulayabildikleri ve etik ilkelerin hakların güvenceye alınması ve karar vermede yol gösterici olması nedeniyle gerekli olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Sonuç olarak, hemşirelerin hemşireliğe ilişkin görüşlerinin bu çalışmada incelenen meslek ölçütlerini karşılamada istenilir düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitim kurumlarının ve mesleki örgütlerin, hemşirelerin meslekleşme sürecinde hızla yol almasını sağlamak için hemşirelikte mesleki ideoloji, mesleki kimlik ve dolayısıyla profesyonel davranış (Örn, bilimsel etkinliklere, araştırma sürecine katılım, etik karar verme vb.) geliştirmek üzere stratejik hedefler ve politikalar oluşturması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Seçer Ş. Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı. Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi 2009; 7 (1): 35-56.
2. Türk Dil Kurumu. Büyük Türkçe Sözlük [online]. URL: <http://tdkterim.gov.tr/bts/>. 06.05.2011.
3. Karadağ A. Meslek olarak hemşirelik. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi [online]. 2002; 5 (2): 55-62. URL: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/HYD/article/view/184/178>. 28.04.2010.
4. Chitty KK. Professional nursing. 2nd Edition. Pennsylvania: W.B.Saunders Company; 1993.
5. Dalgıç G. Toplumun hemşireliğe ilişkin görüşleri. Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara: 1995.
6. Özcan A, Özgür H. Hemşirelerin mesleki benliklerini algılayışları. In: II.Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı; 1990, İzmir, Türkiye.
7. Ulusoy MF, Görgülü RS. Hemşirelik esasları-temel kuram, kavram, ilke ve yöntemler. Ankara: 72 TDFO Ltd. Şti.; 2001.
8. Karamanoğlu AY, Gök Özer F, Tuğcu A. Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi [online]. 2009;14(1): 12-17. URL: <http://firattipdergisi.com/text.php3?id=532>. 24.04.2011.

9. Beydağ KD, Arslan H. Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi [online]. 2008; 3 (7): 75-87. URL: <http://web.firat.edu.tr/shmyo/edergi/ciltucsayiyedi/beydagvearslan7.pdf>. 24.04.2011.
10. Ergin C. Sağlık personelinin iş anlayışları ve tutumları araştırması. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü; 1995.
11. Kocaman G, Tarım M. Hemşirelerin işten ayrılma oranlarının ve ayrılma nedenlerinin incelenmesi. In: III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı; 1992; Sivas.
12. Kavaklı Ö, Uzun Ş, Arslan F. Yoğun bakım hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. Gülhane Tıp Dergisi [online]. 2009 Eylül; 51 (3): 168-173. URL: http://www.gulhanemedicaljournal.org/pdf/pdf_GMJ_500.pdf. 24.04.2011.
13. Scott H. Nursing profession suffers from lack of status. British Journal of Nursing 2000; 9 (14): 892.
14. Kersten C, Bakewell K, Meyer D. Motivating factors in a students choice of nusing as a career. Journal of Nursing Education 1991; 30 (1): 30-33.
15. Boughn S, Lentini A. Why do women choose nursing. Journal of Nursing Education 1999; 38 (4): 156-161.
16. Ulusoy F. Hemşirelik yüksekokulu son sınıf öğrencilerin meslek bilinçlerinin araştırılması. (Yayınlanmamış Araştırma Raporu) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu; 1991.
17. Bütün A. Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki genel liselere ve kız meslek liselerine devam eden kız öğrencilerin mesleki ilgilerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü; 1998.
18. Şanlı T, Taşocak G. İstanbul Üniversitesi Florance Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu mezunlarının mesleki aktivitelerinin eğitimleri ile olan ilişkilerinin incelenmesi. In: II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı; İzmir; 1990.
19. Kelleci M, Gölbaşı Z, Yılmaz M, Doğan S. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2008; 10 (2): 3-16.
20. Yava A, Tosun N, Çiçek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoğlu S. Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. Gülhane Tıp Dergisi [online]. 2007; 49 (2): 72-80. URL: http://www.gulhanemedicaljournal.org/pdf/pdf_GMJ_350.pdf. 24.04.2011.
21. Karagözoğlu Ş, Kangallı P. Hemşirelerin otonomi düzeyleri: otonomiye etkileyen bazı profesyonel-kurumsal faktörler. Türkiye Klinikleri. 2009; 29 (5): 1085-1097.
22. Karadağ A, Hisar F, Özhan Elbaş N. The level of professionalism among nurses in Turkey. Journal of Nursing Scholarship [online]. 2007; 39 (4): 371-374. URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1547-5069.2007.00195.x/>. 24.04.2011.
23. Emiroğlu NO. Sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı. Hemşirelik Araştırma Dergisi 2000; 2 (1): 9-18.
24. Haytural H, Atalay M. Hemşirelerin bağımlı-bağımsız işlevlerinden en çok hangilerini yerine getirdiklerinin saptanması. In: II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı; 1990; İzmir.
25. Erbil N, Bostan Ö. Ebe ve hemşirelerde iş doyumu, benlik saygısı ve etkileyen faktörler. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi [online]. 2004; 7 (3): 56-66. URL: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/HYD/article/download/281/276>. 26.04.2011.
26. Keskin G, Yıldırım GÖ. Hemşirelerin kişisel değerlerinin ve iş doyumlarının incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2006; 22 (1): 119-133.
27. Kahraman G, Engin E, Dülgerler Ş, Öztürk E. Yoğun bakım hemşirelerinin iş doyumları ve etkileyen faktörler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi [online]. 2011; 4(1): 12-18. URL: [http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/18174/12-18_kahraman\(1\).pdf](http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/18174/12-18_kahraman(1).pdf). 26.04.2011.

28. Durmuş S, Günay O. Hemşirelerde iş doyumunu ve anksiyete düzeyini etkileyen faktörler. Erciyes Tıp Dergisi [online]. 2007; 29 (2): 139-146. URL: [http://tipdergisi.erciyes.edu.tr/project/6/2007%3B29\(2\)139-146.pdf](http://tipdergisi.erciyes.edu.tr/project/6/2007%3B29(2)139-146.pdf). 26.04.2011.
29. Aslan Ö, Vural H, Avcı PY. Ameliyathane hemşirelerinin etik sorunlara yönelik yaklaşımlarının belirlenmesi. Gülhane Tıp Dergisi [online]. 2003; 45 (2): 147-152. URL: http://www.gulhanemedicaljournal.org/pdf/pdf_GMJ_56.pdf. 22.04.2011.
30. Başak T, Uzun Ş, Arslan F. Yoğun bakım hemşirelerinin etik duyarlılıklarının incelenmesi. Gülhane Tıp Dergisi [online]. 2010; 52: 76-81. URL: http://www.gulhanetip.dergisi.org/pdf/pdf_GMJ_542.pdf. 22.04.2011.
31. Aksu T, Akyol A. İzmir'deki hemşirelerin etik duyarlılıklarının incelenmesi. Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi, 2011; 19 (1); 16-24.